

ЎТМИШГА НАЗАР

МАХСУС СОН

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ

СПЕЦИАЛЬНЫЙ ВЫПУСК

LOOK TO THE PAST

SPECIAL ISSUE

Бош муҳаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Муртазаева Раҳбар Хамидовна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Бош муҳаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Джураева Нилуфар Далибаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон жаҳон тиллари университети

"Ўтмишга назар" илмий журнали таҳририй маслаҳат кенгаши
редакционный совет научного журнала "Взгляд в прошлое"
Editorial board of the scientific journal Looking into the past

Кебадзе Мадонна

*Доктор исторических наук, Телавский
государственный университет, Грузия*

Бурдиашвили Майя

*Доктор исторических наук, Телавский
государственный университет, Грузия*

Кожакесва Ляззат Темировна

*тарих фанлари доктори, доцент,
Хотин-қизлар давлат педагогика университети,
Қозоғистон Республикаси*

Сагдуллаев Анатолий Сагдуллаевич

*тарих фанлари доктори, профессор, академик,
Ўзбекистон Миллий университети*

Бобожонова Дилором Бобожонова

*тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон
жаҳон тиллари университети*

Зияева Доно Хамидовна

*тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти*

Аширов Адҳам Азимбаевич

*тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти*

Агзамова Гулчехра Азизовна

*тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти*

Ульжаева Шохистахон Мамажоновна

*тарих фанлари доктори, Тошкент
кимё - технология институти*

Бабаджанова Нодира Абдуллаевна

*тарих фанлари номзоди, Ўзбекистон
давлат жаҳон тиллари университети доцент*

Эргашева Юлдуз Алимовна

*Тарих фанлари доктори, профессор
Қариш муҳандислик-иқтисодиёт институти*

Теймураз Ахалмосулишвили

*профессор, Телавский государственный университет,
Грузия*

Халикова Раҳбар Эргашевна

*тарих фанлари доктори, профессор, Тошкент
давлат техника университети*

Ишанходжаева Замира Райимовна

*тарих фанлари доктори, профессор в.б., Ўзбекистон
Миллий Университети*

Кобзева Ольга Петровна

*тарих фанлари доктори, профессор в.б., Ўзбекистон
Миллий университети*

Одилов Аброр Анварович

*тарих фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон
Миллий университети*

Ерметов Аваз Абдуллаевич

*тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон
Миллий университети*

Сайнова Камола Давляталиевна

*тарих фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон
Миллий университети*

Джоробекова Айнуэр Эшимбековна

*тарих фанлари номзоди, профессор, Ташқи ишлар
вазирлиги қошидаги Дипломатия академияси,
Қозоғистон Республикаси*

Толипов Файзулла Саидович

*Тошкент давлат техника университети доцент,
тарих фанлари номзоди*

Page Maker\Верстка\Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

МУНДАРИЖА \ СОДЕРЖАНИЕ \ CONTENT

45. Mirzaliyev U.B. Xasanov M.M. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY ARXIVLAR FAOLIYATINI TASHKIL ETISH BORASIDAGI ISHLAR VA ISLOHOTLAR.....	362
46. Муминов А., Норов Ш. ИЖТИМОЙ ШЕРИКЛИК: ХОРИЖИЙ ТАЖРИБА ВА ЎЗБЕКИСТОНДАГИ АМАЛИЁТ.....	367
47. Норқўчқаров Х. Э., Мансуров У.Ж. АФФОНИСТОНДАГИ ЎЗБЕК ЗИЁЛИЛАРИ ВА УЛАРНИНГ ФАОЛИЯТИ (XX АСРНИНГ II ЯРМИ - XXI АСР БОШЛАРИ).....	373
48. Мўминова Г.Э. ЎЗБЕКИСТОНДА СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ СОҶАСИНИНГ ТАРАҚҚИЁТИ ВА УНИНГ НАТИЖАЛАРИ.....	379
49. Муталлибжонов М.М. ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРНИНГ ЁШЛАР СИЁСИЙ ФАОЛЛИГИ ВА СИЁСИЙ МАДАНИЯТИГА ТАЪСИРИ.....	387
50. Нафиддинова Х.Р. БУХОРО ТҶЙ-ҲАШАМЛАРИ: ЎТМИШ ВА БУГУН.....	392
51. Норматов О. ЎРТА ЗАРАФШОН ОКРУГИ ТАРИХИГА ОИД АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР....	398
52. Нурматова М.М. ЖУРЖИЙ ЗАЙДОННИНГ "ФАРҒОНА КЕЛИНИ" РОМАНИДА ТАРИХИЙ ШАХСЛАРНИНГ АКС ЭТТИРИЛИШИ.....	405
53. Пардаев А.А. ҚАШҚАДАРЁ ВОҲАСИДАГИ ДЕМОГРАФИК ЖАРАЁНЛАР (1989-2019 ЙИЛЛАР).....	410
54. Примова Ф.А. МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИ ТАРИХИДА ЎЗБЕКИСТОНДА ТАЪЛИМ ТАРБИЯНИНГ ИНСОНПАРВАРЛИГИ ВА УНИНГ ЎЗИГА ХОСЛИГИ.....	416
55. Расулов А.М. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТАРИХИДА ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИНИНГ ЎРНИ.....	424
56. Расулов Ҳ.М. ШАРҚ ВА ҒАРБ: СИЁСИЙ ВА ҲУҚУҚИЙ МАДАНИЯТ КОМПОНЕНТЛАРИ УЙҒУНЛИГИ.....	429

МУНДАРИЖА \ СОДЕРЖАНИЕ \ CONTENT

- 57.Рахматова Н.М.**
ЎЗБЕКИСТОНДА ХУСУСИЙЛАШТИРИШ ВА ТАДБИРКОРЛИКНИ
РИВОЖЛАНТИРИШ ТАРИХИДАН (XX АСРНИНГ
90-ЙИЛЛАРИ МИСОЛИДА).....437
- 58.Рузматова Ш. А.**
XVII АСР ОХИРИ XVIII АСР БОШЛАРИДА ФАРФОНА
ВОДИЙСИДАГИ ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ, СИЁСИЙ ЖАРАЁНЛАР....444
- 59.Samatova F.N., Qurbonov B.G', Mahmudova N.**
O'ZBEKISTONNING MARKAZIY OSIYO DAVLATLARI BILAN
SHANXAУ NAMKORLIK TASHKILOTI DOIRASIDAGI ALOQALARI.....452
- 60.Саттаров А.М.**
1946-1990 ЙИЛЛАРДА МИРЗАЧЎЛНИ ЎЗЛАШТИРИШДА
ФАРФОНА ВОДИЙСИ АҲОЛИСИНИНГ КЎЧИРИЛИШИ ТАРИХИДАН..... 462
- 61.Тажимирзаев Э.**
АРХИВ ҲУЖЖАТЛАРДА ФАРФОНА ВОДИЙСИ ҚИШЛОҚЛАРИ
АҲОЛИСИ ОРАСИДА ЮҚУМЛИ КАСАЛЛИКЛАРНИНГ
ТАРҚАЛИШИ ВА ТИББИЙ МУАССАСАЛАРИ ФАОЛИЯТИ
(1960-1970 ЙИЛЛАР).....469
- 62.Топилдиева М.Р.**
ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СУДИНИНГ ТАШКИЛ
ТОПИШИ ТАРИХИ.....476
- 63.Тошпўлатов Б.Ш.**
XX АСРДА ТУРКИСТОНДА ТИББИЁТ ЙЎНАЛИШИ
ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИНИНГ ЙЎЛГА ҚЎЙИЛИШИ.....484
- 64.Ўлжаева Ш.М., Тошпўлатова Н., Сурождинова М.**
АМИР ТЕМУРНИНГ МЎҒУЛЛАРГА ВА МАҲАЛЛИЙ
ҲУКМДОРЛАРГА ҚАРШИ ҚЎЛЛАГАН ҲАРБИЙ ҲИЙЛАЛАРИ
("ТЕМУР ТУЗУКЛАРИ"МИСОЛИДА).....491
- 65.Тоштемирова Н.Д.**
ЎЗБЕКИСТОНДА БОЛАЛАР САЛОМАТЛИГИНИ МУҲОФАЗА
ҚИЛИШ ИШИНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ.....496
- 66.Турсунов А.А., Хамзаева Г.Н., Обидова О.А.**
МУҲАММАД ҲАКИМХОН ТУРАНИНГ "МУНТАХАБ
АТ-ТАВОРИХ" АСАРИДА ҚЎҚОН ХОНЛИГИ ДАВЛАТ
БОШҚАРУВИНИНГ ТАЛҚИН ЭТИЛИШИ.....502

**ЎТМИШГА НАЗАР
ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ
LOOK TO THE PAST**

Samatova Feruza Nematovna
Ijtimoiy fanlar fakulteti o'qituvchisi
Qarshi davlat universiteti
Qurbonov Bekjon G'ayrat o'g'li
Qarshi davlat universiteti
bekjon.qurbonov@gmail.com
Mahmudova Nargiza
Qarshi davlat universiteti

**O'ZBEKISTONNING MARKAZIY OSIYO DAVLATLARI
BILAN SHANXAY HAMKORLIK TASHKILOTI
DOIRASIDAGI ALOQALARI**

For citation: Samatova Feruza, Kurbonov Bekjon, Mahmudova Nargiza. UZBEKISTAN'S RELATIONS WITH CENTRAL ASIAN COUNTRIES WITHIN THE SHANGHAI COOPERATION ORGANIZATION. Look to the past. 2020, SI, pp.452-461

 <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9599-2020-SI-59>

ANNOTATSIYA

Hozirgi davrda O'zbekistonning Shanxay Hamkorlik Tashkilotidagi ishtiroki alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu tashkilot (1996-y. Shanxayda chegara hududlarida harbiy sohada o'zaro ishonchni mustahkamlash chora-tadbirlari to'g'risida imzolangan Bitim doirasida) Xitoy bilan qo'shni davlatlar o'rtasida chegaralarga doir masalalarni hal etishga qaratilgan norasmiy forum sifatida tashkil etilgan edi.

Kalit so'zlar: Shanxay Hamkorlik Tashkiloti, Qozog'iston, Xitoy, Qirg'iziston, Rossiya, Tojikiston, O'zbekiston, 'Shanxay beshligi', Dushanbe deklaratsiyasi, Mintaqaviy antiterroristik tuzilma (MATT), Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi (MDH), ESKATO, AseAN.

Саматова Феруза Ньматовна,
Учитель факультета Социальных наук
Каршинского государственного университета

Курбонов Бекжон Гайрат угли,
Каршинский государственный университет
bekjon.qurbonov@gmail.com
Махмудова Наргиза,
Каршинский государственный университет

ОТНОШЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА СО СТРАНАМИ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ В РАМКАХ ШАНХАЙСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ СОТРУДНИЧЕСТВА

АННОТАЦИЯ

На данный момент участие Узбекистана в Шанхайской организации сотрудничества имеет особое значение. Эта организация была создана в качестве неформального форума между Китаем и соседними странами по пограничным вопросам в рамках Шанхайского пограничного соглашения о межвоенном сотрудничестве, подписанного в 1996 году.

Ключевые слова: Шанхайская организация сотрудничества, Казахстан, Китай, Кыргызстан, Россия, Таджикистан, Узбекистан, Шанхайская пятерка, Душанбинская декларация, Региональная антитеррористическая структура (МАТТ), Содружество Независимых Государств (СНГ), ЭСКАТО, АСЕАН.

Samatova Feruza,
Teacher of the department "Social Sciences"
Karshi State University
Kurbonov Bekjon,
Karshi State University
bekjon.qurbonov@gmail.com
Mahmudova Nargiza,
Karshi State University

UZBEKISTAN'S RELATIONS WITH CENTRAL ASIAN COUNTRIES WITHIN THE SHANGHAI COOPERATION ORGANIZATION

ABSTRACT

At the moment, Uzbekistan's participation in the Shanghai Cooperation Organization is of particular importance. This organization was established as an informal forum between China and neighboring countries on border issues in the framework of the Shanghai Boundary Agreement on Inter-Military Cooperation signed in 1996.

Index Terms: Shanghai Cooperation Organization, Kazakhstan, China, Kyrgyzstan, Russia, Tajikistan, Uzbekistan, Shanghai Five, Dushanbe Declaration, Regional Antiterrorist Structure (MATT), Commonwealth of Independent States (CIS), ESKATO, Asean.

Dolzarbligi. SHHT - submintaqaviy xalqaro tashkilotga oltita davlat - Qozog'iston, Xitoy, Qirg'iziston, Rossiya, Tojikiston va O'zbekiston a'zo bo'lgan. SHHT tarkibiga kiradigan davlatlarning umumiy hududi yevroosiyo hududining 61 foizini, umumiy

demografik jihatdan dunyo aholisining to'rtidan bir qismini tashkil etadi, iqtisodiy salohiyati nuqtayi nazaridan AQShdan keyingi eng qudratli - Xitoy iqtisodiyotini qamrab oladi. Rasmiy tillari - rus va xitoy tili. Qarorgohi Pekinda joylashgan. SHHTga a'zo davlatlar hududining umumiy maydoni 30 mln. kv. km. yoki yevroosiyo qit'asi maydonining beshdan uch qismini tashkil etadi. Ushbu davlatlar aholisining soni - 1,455 milliard kishi yoki dunyo aholisining taxminan to'rtidan bir qismini tashkil etadi.[1]

2. Metodlar va o'rganilganlik darajasi:

Maqola umum qabul qilingan tarixiy metodlar-tarixiylik tizimlilik xolislik tamoyillari shuningdek, muammoga tsivilizatsion yondashuv hamda qiyosiy tahlil usullari asosida yoritilgan.

3. Tadqiqot natijalari:

SHHT tashkil etilishi tarixan umumiy chegaralarda qurolli kuchlar va qurol-aslahalami qisqartirish to'g'risida Bitim qabul qilingan Moskva sammiti bilan uzviy bog'liqdir. 1998-yildan Markaziy Osiyo mintaqasi, mintaqaviy xavfsizlik va ko'ptomonlama hamkorlik masalalari "Shanxay beshligi"ning diqqat markaziga aylana boshladi. Terrorizm, separatizmga qarshi kurashish, mintaqa doirasida iqtisodiy va gumanitar hamkorlikni rivojlantirish "Shanxay beshligi"ning asosiy maqsadlari sifatida e'lon qilinadi.

1998-yilning 3-iyulida "beshlik"ning Olmaotada bo'lib o'tgan uchinchi sammitida tashqi ishlar vazirlarining Qo'shma bayonoti yakuniy hujjat sifatida qabul qilindi. Unda tomonlar xavfsizlik masalalari yuzasidan maslahatlashuv jarayonini rivojlantirish va "bunga mintaqaning barcha manfaatdor davlatlarini jalb etishga" kelishib oldi. "Shanxay beshligi" doirasida hamkorlikni rivojlantirishning quyidagi asosiy yo'nalishlari belgilab olindi: xavfsizlik, muhim xalqaro muammolar yuzasidan doimiy maslahatlashuvni amalga oshirish; xalqaro terrorizm, uyushgan jinoyatchilik, giyohvand moddalarning noqonuniy savdosi; vaziyat talab etgan hollarda Markaziy Osiyo, umuman, Osiyo qit'asida xavfsizlikni ta'minlash, hamkorlikni kengaytirish, mintaqaviy iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirish masalalari bo'yicha ekspertlar, tashqi ishlar vazirlari doirasida uchrashuvlarni tashkil etish.[2]

"Shanxay beshligi"ning 2000-yil 5 iyulida Dushanbeda bo'lib o'tgan beshinchi sammitining tarixiy ahamiyati beqiyosdir. Zero, unda ilk bor kuzatuvchi sifatida O'zbekiston Respublikasining Prezidenti Islom Karimov ishtirok etib, XXR Raisi Szyan Szemin bilan uchrashgan edi. Uchrashuv natijalariga ko'ra, "Dushanbe deklaratsiyasi" qabul qilindi. Bu hujjatning ahamiyati shundaki, unda taraflar xalqaro terrorizm, diniy ekstremizm, qurol-yaro va giyohvand moddalarning noqonuniy savdosiga qarshi birgalikda kurashish, uzoq yillarga mo'ljallangan hamkorlik dasturini ishlab chiqish hamda bu borada tegishli kelishuvlar tuzishga kelishib olish bilan birgalikda, O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti Islom Karimovning Markaziy Osiyoni yadro qurolidan xoli hududga aylantirish tashabbusi qo'llab-quvvatlandi.[3]

2001-yilning iyun oyida bo'lib o'tgan sammitda "Shanxay beshligi" unga a'zo bo'lgan davlat - O'zbekiston Respublikasi ishtirokida Shanxay Hamkorlik tashkilotiga aylantirildi. O'zbekiston ning ushbu tashkilotga a'zo bo'lib kirishi ma'qullangach, mamlakatimiz shakllantirilayotgan yangi tashkilotning maqomi va ahamiyati, maqsad hamda vazifalarini aniqlashtirish, jumladan, SHHT hyech qachon harbiy yoki harbiy-siyosiy tashkilotga aylantirilmasligiga oid taklif- lami ilgari surdi.

O'sha davrda ommaviy axborot vositalarida ta'kidlanganidek: Shanxay sammitining ahamiyati shundaki, unda ikki masala - xavfsizlik va hamkorlik masalalarida yakdillikka erishilgan edi. Aynan shular yangi tashkilotning "hamkorlik orqali xavfsizlik" shiorida ifodalangan faoliyatining asosiy tamoyillariga aylandi. Terroristik xatti-harakat va shunga

o'xshash tahdidlar vujudga kelganda o'zaro yordam va maslahatlashuvga huquqiy asos mavjudligi ham ushbu tamoyil mazmun-mohiyatiga mos keladi. Umuman olganda, qaysi sohalarda hamkorlikning rivojlanishidan qat'i nazar, u milliy, mintaqaviy, bir so'z bilan aytganda, iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy xavfsizlik- ning mustahkamlanishiga xizmat qiladi.

Tashkilotning 2002-yil iyun oyida Sankt-Peterburgda bo'lib o'tgan sammitida uning ustav hujjati - SHHT Xartiyasi qabul qilindi. Unda tashkilotning maqsadlari, vazifalari va tamoyillari hamda hamkorlik yo'nalishlari aks ettirilgan, Mintaqaviy antiterroristik tuzilma (MATT) haqidagi Bitim imzolandi. SHHT doimiy ravishda ishlaydigan organi bo'lgan ushbu tuzilma huquq-tartibot idoralari va maxsus xizmatlarning terrorizmga qarshi kurashdagi faoliyatini mu- vofiqlashtirishni nazarda tutadi.[4]

2003-yilning mayida SHHT Mokvadagi sammitida davlat boshliqlar Kengashi, hukumat boshliqlari Kengashi, tashqi ishlar vazirlari Kengashi, Milliy muvofiqlashtiruvchilar Kengashi, ministrlar va idoralar rahbarlari Yig'ini, Kotibiyat, shuningdek, MATT hamda SHHT kotibiyati qoshidagi a'zo davlatlarning doimiy vakillari haqidagi Nizomlar tasdiqlandi.

Davlat boshliqlari tomonidan Mintaqaviy antiterroristik tuzilma Ijroiya qo'mitasi qarorgohini Bishkekdan (Qirg'iziston) Toshkent shahriga ko'chirish, shuningdek, 2004-yil 1-yanvardan tashki- lotning doimiy faoliyat yurituvchi organlari - SHHT Kotibiyatining Pekin shahrida, MATT Ijroiya qo'mitasining Toshkent shahrida ish boshlashi haqida qaror qabul qilindi.[5]

SHHT tashqi ishlar vazirlari Kengashining 2003-yil sentabrida Toshkent shahrida bo'lib o'tgan yig'ilishida terrorizm, separatizm va ekstremizmga qarshi kurashish Shanxay Konvensiyasi, SHHT Xartiyasi, a'zo davlatlar o'rtasidagi MATT to'g'risida Bitimga o'zgartirish kiritish protokoli imzolanib, tegishli kommyunike qabul qilindi.

SHHT asosiy maqsad va vazifalari quyidagilardan iborat:

- a'zo davlatlar o'rtasida o'zaro ishonch, do'stlik va yaqin qo'shnichilik aloqalarini mustahkamlash;
- mintaqada tinchlik, xavfsizlik va barqarorlikni saqlash hamda mustahkamlash, yangi demokratik, adolatli va oqilona siyosiy hamda iqtisodiy xalqaro tartibni shakllantirishga ko'maklashish maqsadida turli yo'nalishlarda hamkorlikni rivojlantirish;
- terrorizm, separatizm va ekstremizmning barcha ko'rinishlariga qarshi birgalikda kurash olib borish, giyohvand moddalar va qurol-yarog'ning noqonuniy savdosi hamda transmilliy jinoiy faoliyatning boshqa turlari, jumladan, noqonuniy migratsiyaga qarshi kurashish;
- siyosiy, savdo-iqtisodiy, mudofaa, huquq-tartibotni saqlash, tabiatni muhofaza etish, madaniy, ilmiy-texnikaviy ta'lim, energetik, transport, moliya-kredit va boshqa sohalarda samarali mintaqaviy hamkorlikni qo'llab-quvvatlash;
- a'zo davlatlar xalqlari turmush darajasi va sharoitlarini uzluksiz yaxshilash maqsadida teng sherikchilik asosida mintaqada har tomonlama va barqaror iqtisodiy o'sish, ijtimoiy hamda madaniy taraqqiyotga ko'maklashish;
- jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuvda yondashuvlarni muvofiqlashtirish;
- a'zo davlatlarning xalqaro majburiyatlari hamda milliy qonunchiligiga mos ravishda insonning huquq va erkinliklarini ta'minlashga ko'maklashish;
- boshqa davlatlar va xalqaro tashkilotlar bilan munosabatlarni yo'lga qo'yish va rivojlantirish;
- xalqaro nizolarni oldini olish hamda ularni tinch yo'l bilan hal etilishida o'zaro aloqalarni mustahkamlash;
- XXI asrda vujudga keladigan muammolarning yechimini birgalikda izlab topish;

SHHTga a'zo davlat quyidagi tamoyillarga tayanadi:

- davlatlar suvereniteti, mustaqilligi, hududiy yaxlitligi, davlat chegaralarining daxlsizligini hurmat qilish, tajovuz qilmaslik, ichki ishlarga aralashmaslik, xalqaro munosabatlarda kuch ishlatish va kuch bilan tajovuz qilish, chegara hududlarda bir tomonlama ustunlikdan voz kechish;

- barcha a'zo davlatlarning teng huquqliligi, har birining nuqtayi nazarini e'tirof etish va hurmat qilish asosida yagona yondashuvlarni izlash;

- umumiy manfaatlar doirasida birgalikdagi xatti-harakatlarni bosqichma-bosqich amalga oshirish;

- a'zo davlatlar o'rtasidagi kelishmovchiliklarni tinch yo'llar bilan hal etish;

- SHHT boshqa davlatlar va xalqaro tashkilotga qarshi qaratilmagani;

- Xartiya hamda SHHT doirasida qabul qilingan boshqa hujjatlardan kelib chiqadigan majburiyatlarni to'liq hamda vijdonan bajarilishi.

SHHT doirasidagi hamkorlikning asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

- mintaqada tinchlikni saqlash, xavfsizlik va o'zaro ishonchni mustahkamlash;

- barcha a'zo davlatlar umumiy manfaatlari mos bo'lgan tashqi siyosiy masalalar yuzasidan xalqaro tashkilot va xalqaro forumlarda yaxlit nuqtayi nazarni izlab topish;

- terrorizm, separatizm va ekstremizm, giyohvand moddalar va qurol-yarog'ning noqonuniy savdosi hamda transmilliy jinoiy faoliyatning boshqa turlari, jumladan, noqonuniy migratsiyaga qarshi birgalikda kurashish chora-tadbirlarini ishlab chiqish va amalga oshirish;

- qurolsizlanish va qurol-yarog' ustidan nazorat qilish masalalarida sa'y-harakatlarni muvofiqlashtirish;

- mintaqaviy iqtisodiy hamkorlikning turli shakllarini qo'llab- quvatlash va rag'batlantirish, mahsulot, kapital, xizmatlar va texnologiyalarning erkin harakat qilishini ta'minlaydigan savdo hamda investitsiyalar uchun qulay shart-sharoit yaratilishiga ko'maklashish;

- transport va kommunikatsiya sohasidagi infratuzilmadan samarali foydalanish, a'zo davlatlar tranzit imkoniyatlarini takomillashtirish, energetika tizimini rivojlantirish;

- tabiatdan, xususan, mintaqa suv zaxiralaridan oqilona foydalanishni ta'minlash, tabiatni muhofaza etish borasida maxsus dastur va loyihalarni birgalikda amalga oshirish;

- tabiiy va texnogen xarakterdagi favqulodda vaziyatlarni oldini olish hamda ularning oqibatlarini bartaraf etishda o'zaro yordam ko'rsatish;

- SHHT doirasida hamkorlikni rivojlantirishga xizmat qiladigan huquqiy ma'lumotlar bilan almashish;

- fan, texnika, ta'lim, sog'liqni saqlash, sport va turizm sohalarida o'zaro munosabatlarni kengaytirish.[6]

SHHT a'zo davlatlar o'zaro kelishuv asosida hamkorlik sohalarini kengaytirishi mumkin. O'z maqsad hamda vazifalarini bajarish uchun SHHT doirasida davlat rahbarlari Kengashi, hukumat rahbarlari (Bosh vazirlar) Kengashi, Tashqi ishlar vazirlari Kengashi, vazirlik va (yoki) idoralar rahbarlari Yig'ilishi, Milliy muvofiqlashtiruvchilar Kengashi, mintaqaviy antiterroristik tuzilma (MATT), Kotibiyat faoliyat yuritadi.

SHHT mustahkamlash, uning doirasidagi iqtisodiy hamkorlikni mustahkamlashda 2003yilning sentabrida Pekinda davlat rahbarlari Kengashi tomonidan tasdiqlangan SHHT a'zo davlatlar o'rtasida ko'p tomonlama savdo-iqtisodiy hamkorlikning istiqbolli Dasturi g'oyat muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu hujjatda oltita davlatning 2020-yilgacha amaliy faoliyatining yo'nalishlari, maqsad hamda vazifalari qayd etilishi bilan birgalikda, ularni amalga oshirish yo'llari va usullari ham aks ettirilgan.

O'zbekiston SHHT doirasida mintaqaviy xavfsizlikni ta'minlash, xalqaro terrorizm hamda mintaqaviy barqarorlikka tahdid solayotgan boshqa xavf-xatarlarga qarshi kurashishga qaratilgan hamkorlikni rivojlantirishga alohida ahamiyat berib kelmoqda. Ayniqsa, iqtisodiy sohada, shu jumladan, mintaqada transport kommunikatsiyalarini rivojlantirish sohasidagi ko'p tomonlama hamkorlikni istiqbollari porloq.[7]

O'zbekiston SHHT ochiqlik, boshqa davlatlar va uyushmalarga qarshi bo'lmaslik, xalqaro hamkorlikni keng rivojlantirishga tayyor bo'lish kabi tamoyillarini izchil amalga oshirish tarafdori bo'lib kelmoqda.

SHHT 2004-yilning 17-iyunidagi Toshkent sammiti ushbu tashkilot shakllanishining yakuniy bosqichi bo'lgani ham yangi tashkiliy tuzilmalar va institutlar faoliyati muayyan ma'no-mazmun kasb etayotgani qayd etildi. Chunonchi, Pekinda Kotibiyat faoliyat yurita boshladi, Toshkentda mintaqaviy antiterroristik markaz shakllantirildi. Tashqi ishlar vazirlari Kengashi qo'yilgan vazifalarni izchillik bilan amalga oshirmoqda. Milliy muvofiqlashtiruvchilar Kengashi muhim amaliy ishlarni bajarmoqda. Mintaqaviy hamkorlikni rivojlantirish fondi hamda SHHT ishbilarmonlar fondini shakllantirish bo'yicha amaliy sa'y-harakatlar boshlab yuborildi.

Ushbu anjumanda O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti Islom Karimov mamlakatimiz tashqi siyosati konstitutsion konsepsiyasining asosiy yo'nalishlaridan kelib chiqqan holda O'zbekistonning muhim tashabbuslarini bayon etdi. Avvalo, davlatimiz rahbari mintaqada mamlakatlari barqarorligiga tahdid solayotgan xalqaro terrorizm, ekstremizm va separatizm kuchlarining faollashib borayotgani katta xavotir uyg'otayotganini ta'kidladi.

Bundan tashqari, kommunikatsiya va transport sohasidagi loyihalarni amalga oshirish borasidagi xatti-harakatlarni muvofiqlashtirish, suvenergetika, xomashyo zaxiralari hamda inson salohiyatidan har bir davlat hamda mintaqada manfaatlari yo'lida oqilona foydalanish; mintaqaga tashqi investitsiya va sarmoyalarni jalb etish bilan bog'liq bo'lgan dolzarb masalalar kun tartibiga qo'yildi. Forumda xavfsizlik va iqtisodiyot SHHT asosini tashkil etishi lozim ekani uqtirildi. Prezidentimiz fikricha, aynan ana shu ikki asosga tayanib, SHHT faoliyatining samaradorligi va xalqaro obro'-e'tibori, shuningdek, uning dunyodagi o'zgaruvchan vaziyatga moslashuvchanligi ta'minlanishi zarur.[8]

O'zbekiston xalqaro terrorizm, ekstremizm, separatizm va narkotrofikka qarshi kurash SHHT faoliyatini ustuvor yo'nalishi etib belgilanganini shakl-shubhasiz qo'llab-quvvatlaydi. Mintaqaviy antiterroristik markaz faoliyati aynan xuddi shu masalalarning hal etilishiga qaratilgan. Birinchi galda, nafrat va terrorizm g'oyalarni targ'ib etayotgan turli radikal va ekstremistik markazlarga qarshi kurashish zarur ekani ta'kidlandi.[9]

SHHT doirasida iqtisodiy hamkorlikni kuchaytirish haqida to'xtalib, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimov ushbu masalani hal etishning asosiy yo'li sifatida Markaziy Osiyo umumiy bozorini shakllantirish zarurligiga e'tibor qaratadi. Zero, bu masalaning hal etilishi mintaqada mamlakatlari va xalqlar tub manfaatlariga mos keladi. Rossiya, Xitoy va boshqa davlatlarning faol sheriklik ishtirokida umumiy bozorning tashkil etilishi tor milliy doiradan tashqarida yagona yondashuv va muvofiqlashtirilgan qonuniy me'yorlar amal qiladigan mahsulot va xizmatlar, mehnat va kapitallar yirik bozorini shakllantirishga imkon beradi.

O'zbekiston Markaziy Osiyo hududidan o'tadigan hamda SHHT a'zo davlatlarning Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi (MDH), Yevropa Ittifoqi (YI), Janubiy va Janubi-Sharqiy Osiyo mamlakatlari bilan savdo-iqtisodiy aloqalarini yo'lga qo'yish va mustahkamlashga xizmat qiladigan yirik transport-kommunikatsiya loyihalari, yo'lak va

marshrutlami amalga oshirishga qaratilgan g'oya va takliflami qo'llab-quvvatlaydi.[10]

O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti Islom Karimovning 2005-yil 10-martdagi Qarorida tasdiqlangan tashqi siyosiy va tashqi iqtisodiy sohadagi islohotlarning ustuvor yo'nalishlarini amalga oshirish Konsepsiyasiga binoan SHHT doirasida o'zaro aloqalar faollashmoqda. Bu o'rinda erishilgan natijalar qatorida faoliyati man qilingan terroristik, ayirmachilik va ekstremistik tashkilotlar ro'yxati va shunday jinoyatlari uchun qidirilayotgan shaxslar ro'yxatini tuzish to'g'risidagi O'zbekiston tashabbusining amalga oshirila boshlangani, terrorizm, ekstremizm va separatizmga qarshi SHHT a'zo davlatlarning hamkorlik Konsepsiyasining tasdiqlanganini ta'kidlash mumkin. Ushbu tashkilot bilan munosabatlarda kompleks yondashuvni ta'minlash maqsadida O'zbekiston da SHHT masalalari bo'yicha idoralararo muvofiqlashtirish komissiyasini tashkil etish mo'ljallanmoqda.

Bundan tashqari, "Shanxay Hamkorlik tashkilotiga a'zo davlatlarning terrorizm, separatizm va ekstremizmga qarshi 2007-2009- yillarga mo'ljallangan hamkorlik Dasturi" qabul qilingan. A'zo davlatlarning "Sharq - antiterror 2006" terrorizmga qarshi birgalikdagi mashg'ulotlari, terrorizmni moliyalashtirish bilan bog'liq bo'lgan giyohvand moddalarning noqonuniy savdosiga qarshi simpoziumlar o'tkazib kelinmoqda.

Hozirgi vaqtda SHHT xalqaro hamkorlikning qudratli instituti, xavfsizlik va barqarorlikni ta'minlash, xalqaro terrorizm, separatizm va ekstremizm, giyohvand moddalarni ishlab chiqarish va tarqatish kabi zamonaviy xavf-xatar va tahdidlarga qarshi kurashishning chinakam tayanchiga aylanib bormoqda.

Ayni paytda mintaqaning boy zaxiralaridan foydalanishga qaratilgan yirik savdo-iqtisodiy, transport-kommunikatsion va gumanitar loyihalarni amalga oshirish borasida mavjud barcha imkoniyatlar ishga solinmoqda.

Shanxay Hamkorlik Tashkiloti tartib-qodalariga binoan, har yili a'zo mamlakatlardan biri unga rais bo'ladi. 2009yil yekaterenburg sammitidan keyin SHHTga raislik O'zbekiston Respublikasiga o'tdi.

Taomilga binoan, raislik qiluvchi davlat o'z hududida navbatdagi sammitni tashkil qiladi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Ko'ksaroy qarorgohida 2010yil, 11-iyun kuni Shanxay Hamkorlik Tashkilotiga a'zo davlatlar rahbarlari kengashining navbatdagi, o'ninchi majlisi bo'lib o'tdi.[11]

SHHT tuzilganidan keyin ko'plab davlatlar uning safidan joy olish istagini bildirdi. Ayni paytda Hindiston, Eron, Mo'g'uliston va Pokistonga SHHTda kuzatuvchi maqomi berilgan. SHHT davlatlari o'zaro munosabatlarda "Shanxay ruhi"ga amal qiladi. Bu ibora qarorlarni konsensus asosida qabul qilish, o'zaro ishonch va manfaatdorlik, tenglik, maslahatlashuv, madaniy xilma-xillikka hurmat bilan yondashish, birgalikda taraqqiy etishga intilish tamoyillariga qat'iy amal qilish demakdir. Davlat rahbarlari kengashining majlisida O'zbekiston Respublikasining SHHT ga raislik davridagi faoliyatiga yuksak baho berildi. Bu vaqt mobaynida O'zbekiston SHHT ning xalqaro aloqalarini rivojlantirish, me'yoriy-huquqiy asosini mustahkamlash, SHHT Xartiyasidagi maqsadlar, vazifalar va tamoyillarga muvofiqlikni saqlagan holda, xavfsizlik va barqarorlikni ta'minlash bilan bog'liq tashabbuslarni ishlab chiqish va hayotga tatbiq etish orqali tashkilot faoliyati samaradorligini oshirishga alohida e'tibor qaratdi.

Xususan, O'zbekiston Prezidenti SHHT doirasida qarorlar qabul qilish mexanizmlarini, tashkilot va uning tuzilmalari faoliyatini takomillashtirishga qaratilgan qator takliflarni ilgari surdi. Toshkentda SHHT va BMT Kotibiyatlari o'rtasida imzolangan Qo'shma deklaratsiya Shanxay Hamkorlik Tashkiloti Mintaqaviy aksiterror tuzilmasi bilan Birlashgan Millatlar Tashkiloti Kontrterroristik qo'mitasi o'rtasidagi amaliy aloqalarni

rivojlantirishga yo'l ochadi.[12]

Bugungi kunda dunyodagi hych bir muammoni alohida bir davlatning sa'y-harakati bilan yechib bo'lmaydi. Jumladan, xavfsizlik va ekologiya muammolari kamida mintaqa miqyosidagi hamkorlikni taqozo qiladi. Shu ma'noda, SHHT bilan BMT o'rtasidagi hamkorlikning rasmiylashtirilishi ikki tomon uchun muhim masalalami yechishda bahamjihat harakat qilishga keng yo'l ochadi. BMTning Osiyo va Tinch okeani uchun iqtisodiy va ijtimoiy komis- siyasi (ESKATO), Narkotiklar va jinoyatchilik bo'yicha qo'mitasi, Markaziy Osiyoda preventiv diplomatiya bo'yicha mintaqaviy markazi kabi tuzilmalari SHHT bilan anchadan buyon hamkorlik qilib kelmoqda. Qabul qilingan Qo'shma deklaratsiya bu hamkorlikning imkoniyat va salohiyatini yanada oshirishga xizmat qiladi. Ayni paytda ShHTning hamkor tashkilotlar bilan hamkorlik rejasi tasdiqlangan. O'zaro anglashuv memorandumlariga asosan tuzilgan bu reja SHHT bilan ESKATO, ASeAN, MDH, YevrAzes ODKB kabi nufuzli xalqaro tashkilotlar bilan hamkorligini yanada mustahkamlashni nazarda tutadi.

O'zbekiston ShHTga a'zo davlatlarning 2020yilgacha mo'ljallangan ko'p tomonlama savdo-iqtisodiy hamkorlik dasturini ijro etish bo'yicha chora-tadbirlar rejasini amalga oshirishga alohida e'tibor qaratmoqda. Xususan, SHHT uchun transport kommunikatsiyalarini rivojlantirish ustuvor masalalardan sanaladi. Y-40 xalqaro marshrutini rekonstruktsiya qilishni imkon qadar tez yakuniga yetkazish barcha a'zo davlatlar uchun muhim ahamiyatga ega ekanini inobatga olib, O'zbekiston bu yo'lning o'z hududidagi qismi bo'yicha majburiyatlarini to'la bajarib bo'ldi. Ayni paytda mamlakatimiz Y-40 xalqaro marshrutining markazida "Navoiy" erkin industrial iqtisodiy zonasini barpo etmoqda. Shubha yo'qki, Markaziy Osiyoda yangi qo'shma loyihalar amalga oshirilgani sayin, ya'ni ishlab chiqarish korxonalarini va yo'llar barpo etish ko'paygani sari SHHT mamlakatlari uchun "Navoiy" erkin industrial iqtisodiy zonasining ahamiyati oshib boraveradi. Tashkilot a'zolari uni rivojlantirishda faol qatnashishi mumkin.[13]

Davlat rahbarlari kengashining kengaytirilgan tarkibdagi majlisida ko'p tomonlama va o'zaro manfaatli hamkorlikni yanada rivojlantirish, shuningdek, dolzarb mintaqaviy va xalqaro masalalar ko'rib chiqildi. Unda SHHTga a'zo davlatlar rahbarlari bilan birga, kuzatuvchi maqomidagi mamlakatlar delegatsiyalari rahbarlari - Mo'g'uliston Prezidenti Saxiagiyn Elbegdoij, Pokiston Islom Respublikasi Prezidenti Osif Ali Zardoriy, Eron Islom Respublikasi Tashqi ishlar vaziri Manuchehr Muttaqiy, Hindiston Respublikasi Tashqi ishlar vaziri Somanaxalli Malayya Krishna hamda sammit mehmonlari - Afg'oniston Islom Respublikasi Prezidenti Hamid Karzay, Turkmaniston Prezidenti Gurbanguli Berdimuhamedov ishtirok etdi. Shuningdek, majlisda SHHT Bosh kotibi Muratbek Imanaliev, SHHT MATT Ijrochi direktori Jenisbek Jumanbekov, BMT Bosh kotibining o'rinbosari Yan Kubish, MDH Ijroi qo'mitasi raisi Sergey Lebedev, ODKB Bosh kotibi Nikolay Bordyuja, yevrAzeS Bosh kotibining o'rinbosari Murat Musataev, ASeAN Bosh kotibining o'rinbosari Sayakan Sisovong qatnashdi. 2015 yil 9-10 iyul kulari Rossiya Federatsiyasining Ufa shahrida Shanxay hamkorlik tashkilotiga a'zo mamlakatlar(Qozog'iston, Xitoy, Qirg'izston, Rossiya, Tojikiston, O'zbekiston) Davlat raxbarlari kengashining navbatdagi majlisi bo'ldi.Unda xalqaro va mintaqaviy ahamiyatga molik dolzarb masalalar,ShHTni yanada rivojlantirish istiqbollari yuzasidan fikr almashildi.Majlisda O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti Islom Karimov nutq so'zlab,toboro global tus olib borayotgan tahdid va xavf-xatarlarga qarshi kurashish, tashkilot faoliyatini kengaytirish va takomillashtirish masalalari,Markaziy Osiyoda tinchlik barqarorlikni taminlashda birgalikda xarakat qilish masalalari yuzasidan o'z qarashlarini bayon qildi.

4. Xulosalar:

Jahon amaliyotidan ma'lumki, har bir mustaqil davlat, ayniqsa, mustaqil taraqqiyot yo'liga kirgan mamlakatlar, hech qachon o'z qobig'iga o'ralib rivojlanmagan. Aksincha, mustaqil rivojlanish yo'lini tanlashi bilanoq jahon hamjamiyatiga qo'shilish orqali o'z taqdirini belgilagan. Shuning uchun ham O'zbekiston mustaqil davlat maqomiga ega bo'lgach jahon hamjamiyatiga qo'shilish yo'lini tutdi. Bu borada mamlakatda olib borilgan amaliy ishlarni tasavvur qilishdan oldin XXI asr arafasidagi ijtimoiy-siyosiy jarayon va xalqaro vaziyatga qisqagina nazar tashlash lozim.

O'zbekistonning jahon hamjamiyatida munosib o'rin egallashi uchun asosiy shart-sharoitlar bu - uning jug'rofiy-siyosiy jihatdan qulay mintaqada ekanligidir.

Ma'lumki, O'zbekiston geosiyosiy jihatdan ancha murakkab va shu bilan birga qulay makonda joylashgan. Yani u, birinchidan, Markaziy Osiyo mintaqasining transport, boy hamda mustaqil energetika omillari markazida joylashgan.

Ikkinchidan, O'zbekiston aholi soni, ilmiy-texnikaviy va boshqa imkoniyatlari jihatidan mintaqadagi qo'shnilardan ma'lum darajada ustun turadi.

Uchinchi tarafdin, O'zbekiston qulay tabiiy-iqlim sharoitiga ega. Bu yerda qadimiy dehqonchilik madaniyati va boy mineral- xomashyo resurslari bor. Respublika oziq-ovqat bilan o'zini o'zi ta'minlashga, texnika ekinlarining eng qimmatli turlarini, jumladan paxta tolasini yetishtirish va eksport qilishga imkoniyati katta. Shuningdek, jahon bozoriga yuqori sifatli, ekologik jihatdan sof, raqobatga bardoshli meva-sabzavot mahsulotlarini ishlab chiqarishga hamda ularni qayta ishlangan holda yetkazib berishga qodir.

To'rtinchidan, davlatimiz nafaqat o'zini o'zi ta'minlaydigan, balki chetga chiqarishga neft, neft mahsulotlari, gaz va umuman, iqtisodiyotning asosi bo'lmish muhim tarmoqlarga ega. O'zbekistonda sanoatning eng zamonaviy tarmoqlari, deylik, mikroradioelektronika kabi murakkab sohani rivojlantirish imkoni bor.

Beshinchidan, O'zbekistonning insoniyat sivilizatsiyasida salmoqli o'rni bor. Yurtimiz ma'naviy-tarixiy merosga boy. U oldindan nafaqat mintaqada, balki dunyoda ham turli ma'naviy va siyosiy jarayonlarga, jahon sivilizatsiyasiga kuchli ta'sir o'tkazib kelgan.

Shu jihatlami hisobga olsak, O'zbekiston o'zining barcha ko'rsatkichlari bo'yicha jahondagi madaniy, ilmiy texnologiya va iqtisodiy yuksaklikka erishib, bema'lol Markaziy Osiyoda integratsiya markaziga aylanishi mumkin.

Geografik-siyosiy o'rni jihatdan O'zbekiston Markaziy Osiyoning qoq o'rtasida joylashganligi ayni ana shu mintaqada barqarorlikni ta'minlash, o'zaro hamkorlik va birodarlikni chuqurlashtirish uchun tayanch nuqta bo'lib xizmat qildi. Mustaqillikning tarixan qisqa davrida u o'zining siyosiy, iqtisodiy va ma'naviy qudratini to'la-to'kis ko'rsata oldi. Ayni ana shu mintaqada taqdirini hal qilishga qodir bo'lgan kuchli davlat sifatida o'zini namoyon etdi.

Darhaqiqat, bugun O'zbekiston Pokiston, Hindiston, Eron, Afg'oniston, Tojikiston, Qirg'iziston va Qozog'iston muammolari bilan birga Rossiya va umuman yevropa mamlakatlari munosabatlarini ma'lum bir o'zanga solishga da'vat qilayotgan, uni o'zining amaliy faoliyati bilan yaxshilik sari burishga katta ta'sir ko'rsatayotgan davlatdir. Bunda O'zbekistonning Markaziy Osiyo davlatlari bilan o'zaro ishonch va tinch kelishuvlar asosida olib borayotgan o'zaro hamkorlik aloqalari ham muhim o'rinni egallaydi. Shanxay hamkorlik tashkilotiga a'zo davlatlar doirasidagi aloqalar orqali O'zbekiston Markaziy Osiyo davlatlari bilan har tomonlama aloqalarni kengaytirish, mintaqada tinchlikni saqlashga erishish borasida faollik qilib kelmoqda.

Iqtiboslar/Сноски/References

1. Safojev S. Markaziy Osiyo geopolitikasi. -T.: 2005, -14 b. (Safoev S. Geopolitics of Central Asia. -T.: 2005, P-14)
2. Ko'charov Ch.Sh. Markaziy Osiyoning mintaqaviy integratsion jarayoni muammolari. -T.: Fan, 2005.- 153 b. (Kucharov Ch.Sh. Problems of the regional integration process in Central Asia. -T.: Science, 2005. 153 p.)
3. Ислом Каримов. Ватан ранакимиз учун хар биримиз масъулмиз. -Т.: Ўзбекистон, 2001 йил, -377б. (Islam Karimov. Each of us is responsible for the prosperity of the motherland. -T.: Uzbekistan, 2001 -377 p.)
4. Касымов А., Васкын И. Основные направления внешней политики Республики Узбекистан. -Т.: Ўзбекистон, 1994.-52 с. (Kasymov A., Vaskyn I. The main directions of the foreign policy of the Republic of Uzbekistan. -T.: Uzbekistan, 1994.-52 p.)
5. Гуломов Х., Татибоев А. Центральная Азия и мировая история. -Т.: 2004- 22 с. (Gulomov H., Tatiboev A. Central Asia and World History. -T.: 2004. -22 p.)
6. Jo'raev N. O'zbekiston tarixi: (Milliy istiqlol davri) 3-kitob. - T.: Sharq, 2011.-706b. (Djuraev N. History of Uzbekistan: (National Independence) Book 3. - T.: East, 2011.- 706 P.)
7. Farmonov R, K.Jo'raev. Xalqaro munosabatlar tarixi. -T.: JIDU, 2011. - 120 b. (Farmonov R, K. Juraev. History of International Relations. -T.: UWED, 2011. - 120 p.)
8. Qirg'izboyev A. O'zbekiston Respublikasining Osiyo mamlakatlari bilan xalqaro hamkorligi. -T.: Fan, 2004.-180 b. (Kirgizbaev A. International cooperation of the Republic of Uzbekistan with the Asian countries. -T.: Fan, 2004.-180 p.)
9. G'afforov Ya. Shanxay hamkorlik tashkiloti - xavfsizlik va iqtisodiy hamkorlikni mustahkamlash yo'lida. "Ijtimoiy fikr - inson huquqlari" jurnali, 2005 yil, №4, 35-bet. (Gafforov Ya. The Shanghai Cooperation Organization is a way to strengthen security and economic cooperation. Journal of Social Thought - Human Rights, 2005, No. 4, P.35)
10. G'afforov Ya., Xolliyev A. O'zbekiston va jahon hamjamiyati. -T.: Universitet. 2003.-15 b. (Gafforov Y., Kholiyev A. Uzbekistan and the international community. 2003.-15 p.)
11. "Xalq so'zi", 2010-yil 12- iyun. (Magazine : 'The Word of the People', June 12, 2010)
12. Рахимов М.А. Международное сотрудничество Узбекистана в контексте обеспечения стабильности и устойчивого развития в Центральной Азии. -Т., 2011.-204 с. (Rakhimov M.A. International cooperation of Uzbekistan in the context of promoting stability and sustainable development in Central Asia.- T., 2011.-204 p.)
13. Абдуллаев Р., Алимова Д. - История становления и развития сотрудничества Республики Узбекистан с международными организациями. /Отв. ред. -Т., 2011.-150 с. (Abdullaev R., Alimova D. - The history of the formation and development of cooperation of the Republic of Uzbekistan with international organizations. / Ans. ed. -T., 2011 .- 150 p.)
14. "O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalari to'g'risida"gi Qonuni. 1995-yil. (1. Law of the Republic of Uzbekistan "On International Agreements of the Republic of Uzbekistan". 1995.)
15. International relations of Uzbekistan: //http://www.mfa.uz

ЎТМИШГА НАЗАР

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ

LOOK TO THE PAST

МАХСУС СОН

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000